

ПРОТОКОЛ № 15
засідання обласної комісії з питань техногенно-екологічної
безпеки та надзвичайних ситуацій

м. Краматорськ

«11» 06 2021 року

Головував: голова Донецької облдержадміністрації, керівник обласної військово-цивільної адміністрації – голова обласної комісії з питань ТЕБ та НС **Кириленко Павло Олександрович.**

Присутні: члени Комісії (за списком), запрошені (за окремим списком).

I. Про особливості використання на території Донецької області пестицидів (родентицидів), які мають в своєму складі діючу речовину Бродіфакум.

(Чаган А.О., Тузов О.В., Натрус С.П.)

На засіданні Комітету Верховної Ради України з питань екологічної політики та природокористування (далі – Комітет) 07 квітня 2021 року було розглянуто питання стосовно масової загибелі птахів, в тому числі червонокнижних видів, на території Херсонської області, зокрема біосферного заповідника «Асканія-Нова».

Протягом тривалого часу співробітники біосферного заповідника «Асканія-Нова» щодня на території та в його околицях знаходили загиблих птахів. Наразі загинуло вже майже 2000 птахів, в тому числі червонокнижних. Дослідження показали, що причиною загибелі птахів стало отруєне зерно, оброблене агрохімікатом бродіфакум, який використовують для боротьби з гризунами.

В ході обговорення питання народні депутати України та члени Комітету наголосили на неприпустимості подальшого використання агрохімікату бродіфакум та відмітили, що будь-яке застосування пестицидів та агрохімікатів має бути безпечним для екосистеми.

Комітет звертає увагу на те, що підприємства, установи та організації незалежно від форм власності, а також громадяни, які мають у власності та в користуванні земельні ділянки, повинні дотримуватись вимог природоохоронного законодавства, у тому числі порядку транспортування, зберігання, застосування пестицидів та агрохімікатів (закони України «Про пестициди і агрохімікати», «Про рослинний світ», «Про тваринний світ»).

В результаті обговорення Комітет зауважив про необхідність звернутися до всіх облдержадміністрацій щодо розгляду питання стосовно заборони застосування пестициду бродіфакум (згідно норм статті 49 Закону України «Про тваринний світ»), спільно з Міндовкілля та Мінагрополітики підготувати зміни до законодавства та підзаконних актів щодо обмеження використання пестицидів та агрохімікатів в межах природно-заповідного фонду й інших природоохоронних територій, зокрема встановлення відповідних охоронних зон, а також створення дієвих механізмів запобігання загибелі диких тварин та знищення територій, що перебувають у природному стані при веденні сільськогосподарських робіт.

Рішенням Комітету від 07 квітня 2021 року № 75/3 доручено:

Державній екологічній інспекції України, Державній службі України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів, Національній поліції України здійснювати в межах повноважень контроль за дотриманням агропідприємствами, установами, організаціями та громадянами законодавства під час застосування пестицидів та агрохімікатів.

Обласним державним адміністраціям:

розглянути питання стосовно заборони застосування пестициду бродіфакум (згідно норм статті 49 Закону України «Про тваринний світ») спільно з Міндовкілля та Мінагрополітики;

надавати роз'яснення на місцях про дотримання правил використання і застосування отрутохімікатів.

Станом на сьогодні фактів масової загибелі птахів на території Донецької області не виявлено.

Відповідно до статистичної інформації щодо застосування пестицидів під урожай сільськогосподарських культур 2020 року підприємствами, які здійснювали діяльність на території Донецької області (за даними форми державного статистичного спостереження № 9-сг (річна) «Звіт про використання добрив і пестицидів» під урожай 2020 року), площа, що оброблена пестицидами, склала 606 тис. га (у 2019 році – 608,1 тис. га), або 89,2% до уточненої посівної площі (у 2019 році – 91,3%).

Загальний обсяг унесених пестицидів (в активній речовині) під урожай сільськогосподарських та багаторічних культур 2020 року склав 671,1 тон (у 2019 році – 635,2 тон), у тому числі за видами: фунгіциди та бактерициди – 151,5 тон (у 2019 році – 129,7 тон); гербіциди – 455,5 тон (у 2019 році – 445,9 тон); інсектициди та акарициди – 58,3 тон (у 2019 році – 45,3 тон); регулятори росту рослин – 5,8 тон (у 2019 році – 13,8 тон); інші засоби захисту рослин – 0,006 тон (у 2019 році – 0,445 тон).

Обсяг унесених пестицидів під сільськогосподарські та багаторічні культури у розрахунку на 1 га склав:

уточненої посівної площі – 0,988 кг (у 2019 році – 0,954 кг);

площі, обробленої пестицидами – 1,107 кг (у 2019 році – 1,045 кг).

Зернові та зернобобові культури оброблені на площі 337,1 тис. га (у 2019 році – 350,2 тис. га), що складає 89,9% до уточненої посівної площі (у 2019 році – 92,1%).

Загальний обсяг унесених пестицидів (в активній речовині) для обробки зазначених культур у 2020 році склав 248,8 тон (у 2019 році – 250,2 тон), у тому числі: за видами: фунгіциди та бактерициди – 88,8 тон (у 2019 році – 95,3 тон); гербіциди – 127,6 тон (у 2019 році – 116,2 тон); інсектициди та акарициди – 30,3 тони (у 2019 році – 29,7 тон); регулятори росту рослин – 2 тони (у 2019 році – 8,6 тон); інші засоби захисту рослин – 0,003 тон (у 2019 році – 0,436 тон).

Обсяг унесених пестицидів під культури зернові та зернобобові у розрахунку на 1 га склав:

уточненої посівної площі – 0,664 кг (у 2019 році – 0,658 кг);

площі, обробленої пестицидами – 0,738 кг (у 2019 році – 0,714 кг).

Здійснення державного контролю за своєчасним проведенням підприємствами, установами, організаціями усіх форм власності та громадянами заходів щодо захисту рослин, а також контроль за додержанням санітарних правил та регламентів застосування засобів захисту рослин, проведення щорічного інструктажу та навчання працівників, які безпосередньо виконують роботи із захисту рослин, щодо безпечного поводження з пестицидами та агрохімікатами, з наступною видачою посвідчень і допусків до роботи з пестицидами та агрохімікатами належить до повноважень Головного управління Держпродспоживслужби в Донецькій області (далі – Головне управління).

Головне управління в межах своєї компетенції проводить роз'яснювальну роботу та роботи рекомендаційного характеру щодо застосування препаратів згідно з офіційним виданням «Перелік пестицидів та агрохімікатів, дозволених до використання в Україні» (далі – Перелік), яке затверджується та оновлюється кожного року Міністерством екології та природних ресурсів України.

До Переліку входить група так званих «родентицидів». Дані препарати застосовуються при боротьбі з мишоподібними гризунами на сільськогосподарських угіддях та у закритих приміщеннях. До складу значної кількості вищезазначених препаратів входить діюча речовина Бродіфакум.

Використання «родентицидів» в сільському господарстві має сезонний характер та свою специфіку застосування, а також вимагає чіткого дотримання регламентів їх застосування (розкласти принади необхідно безпосередньо до нор мишоподібних гризунів з подальшим їх засипанням та загортанням).

За даними Головного управління протягом 2020 року сільськогосподарськими підприємствами області було використано 14,833 тон родентицидів на загальній площі 34,775 тис. га.

Застосовувались препарати, 90 % з яких мають у своєму складі діючу речовину Бродіфакум, а саме: Бродівіт, Бродіфакум, Бромакем, ПР (Бромадіалон), Крисолов, принада Щелкунчик. ПР, Мишолов, Родентицидна принада Смерть гризунам, Рат Кіллер Супер, Шторм воскові брикети, Номайс.

На теперішній час діє Закон України «Про тимчасові заходи на період проведення антитерористичної операції», а розпорядженням Кабінету Міністрів України від 02.12.2015 № 1275-р «Про затвердження переліку населених пунктів, на території яких здійснювалася антитерористична операція, та визнання такими, що втратили чинність, деяких розпоряджень Кабінету Міністрів України» затверджено Перелік населених пунктів, на території яких здійснювалася антитерористична операція, а це – майже вся територія області.

Враховуючи це, спеціалістами Головного управління у 2020-2021 роках не проводились планові перевірки суб'єктів господарювання, що здійснюють діяльність у зоні проведення антитерористичної операції.

У зв'язку з випадками масової загибелі червонокнижних птахів на Херсонщині та з метою недопущення подібних випадків на території Донецької області, територіальними підрозділами Головного управління у містах та районах області були розіслані інформаційно-попереджувальні листи органам місцевого самоврядування, суб'єктам господарювання всіх форм власності, землі яких межують з об'єктами природно-заповідного фонду, заказниками тощо з рекомендацією використовувати нетоксичні засоби захисту рослин, що дозволені до використання в Україні, які не завдають шкоди та не призведуть до загибелі корисної флори і фауни.

Також на офіційному сайті Головного управління, сайтах територіальних громад, військово-цивільних адміністрацій, спеціалістами управління фітосанітарної безпеки регулярно висвітлюється інформація щодо безпечного поводження з пестицидами та попередження отруєння та загибелі корисної флори і фауни.

З метою недопущення виникнення надзвичайних ситуацій в сільській місцевості під час здійснення боротьби з мишоподібними гризунами бажано застосовувати біологічний метод боротьби – препарати, які містять бактерії, що викликають мишачий тиф у мишоподібних гризунів, і які є безпечними для людей, тварин та птахів.

Після поїдання зерна з цим препаратом гризунами бактерії потрапляють у шлунково-кишковий тракт, а потім у кров, викликаючи септицемію, тобто шкідники стають кволими, мало їдять і протягом 3-5 днів гинуть.

Інфекція тифу передається від хворих осіб до здорових різними шляхами, а найпоширенішим є канібалізм. Загиблі гризуни є резервуаром маси бактерій, а поїдаючи їх, здорові особи заражаються. Перебуваючи у тісному контакті один з одним, миші швидко розповсюджують смертельно небезпечну для них хворобу.

У разі застосування хімічного методу боротьби проти мишоподібних гризунів рекомендовано чітко дотримуватися регламентів застосування родентицидів (особливо тих, які мають у своєму складі діючу речовину Бродіфакум), розкладати принади необхідно безпосередньо до нор мишоподібних гризунів з подальшим їх засипанням та загортанням.

При проведенні посівних робіт протрусним насінням необхідно дотримуватися регламентованої глибини загортання насіння та не допускати його потрапляння на поверхню ґрунту.

При використанні наземної апаратури для проведення обприскування необхідно витримувати зони санітарного розриву до водойм, місць відпочинку тощо (при вентиляторному обприскуванні – не менше 500 м, при штанговому обприскуванні – не менше 300 м).

При проведенні авіаційних обробок пестицидами і агрохімікатами (усіх класів токсичності) сільськогосподарських, лісових та інших земель, заборонено проводити авіаційні обробки земель, які розташовані ближче 2 км від рибогосподарських водоймищ, відкритих джерел водопостачання, місць випасу домашніх тварин, об'єктів природно-заповідного фонду (заповідників, національних парків, ботанічних і біологічних заказників тощо).

За результатами доповідей, з урахуванням обговорення, **Комісією вирішено:**

1. Запровадження заборони застосування пестициду Бродіфакуму на території Донецької області у теперішній час вважати недоцільним.

2. **Державній екологічній інспекції у Донецькій області, головному управлінню Держпродспоживслужби в Донецькій області, департаменту агропромислового розвитку та земельних відносин облдержадміністрації в межах повноважень:**

2.1. забезпечити посилення заходів щодо додержання підприємствами, установами, організаціями всіх форм власності державних санітарних норм і правил, гігієнічних нормативів і регламентів безпечного виробництва, транспортування, зберігання, застосування пестицидів і агрохімікатів;

2.2. здійснювати, за наявності підстав відповідно до вимог законодавства України, перевірки за додержанням підприємствами, установами, організаціями всіх форм власності технологій та регламентів застосування засобів захисту рослин;

2.3. продовжити здійснення державного контролю за виконанням фітосанітарних заходів та обігом пестицидів і агрохімікатів, дотриманням регламентів зберігання, транспортування, торгівлі та застосування засобів захисту рослин;

2.4. організувати проведення роз'яснювальної кампанії щодо особливостей застосування в агропромисловому комплексі Донецької області пестицидів (родентицидів), які мають у своєму складі діючу речовину Бродіфакум.

3. Департаменту агропромислового розвитку та земельних відносин облдержадміністрації спільно з головним управлінням Держпродспоживслужби в Донецькій області, департаментом екології та природних ресурсів облдержадміністрації та Державною екологічною інспекцією у Донецькій області, з метою запобігання загибелі тварин і погіршення середовища їх існування, в межах повноважень організувати проведення постійного моніторингу. У разі погіршення ситуації, вжити заходи щодо запровадження обмеження або заборони застосування пестицидів і агрохімікатів за попереднім погодженням з Міністерством захисту довкілля та природних ресурсів України та Міністерством аграрної політики та продовольства України.

4. Райдержадміністраціям, військово-цивільним адміністраціям, сільським, селищним, міським радам:

4.1. організувати проведення роз'яснювальної роботи серед сільськогосподарських товаровиробників всіх форм власності та господарювання щодо необхідності неухильного дотримання вимог законів України «Про захист рослин», «Про пестициди і агрохімікати», «Про збереження санітарного та епідемічного благополуччя населення», «Про бджільництво», «Про тваринний світ», «Про рослинний світ»;

4.2. забезпечити висвітлення в засобах масової інформації та мережі Інтернет інформації щодо додержання технологій та регламентів застосування засобів захисту рослин та їх вплив на довкілля.

5. Департаменту з питань цивільного захисту, мобілізаційної та оборонної роботи облдержадміністрації забезпечити висвітлення рішень обласної комісії з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій на офіційному веб-сайті облдержадміністрації.

6. Контроль залишаю за собою.

Голова Донецької
облдержадміністрації, керівник
обласної військово-цивільної
адміністрації – голова Комісії

Секретар Комісії

Павло КИРИЛЕНКО

Олександр ОВЧАРЕНКО

Handwritten signature of the Secretary of the Commission.

Handwritten signature of Pavlo Kyrylenko.